

מחנות הריכוז בצפון-קוריאה: העדויות, המחאה בעולם ובישראל, ומה אפשר לעשות בקשר לזה.
חברה וכלכלה • [ארז ליבנה](#) • יום ה', 5/8/2004, 21:00

"הייתי עד למקרה שבו נערך ניסוי בגז חונק על משפחה שלמה, שמתה בתא גזים – הורים, בן ובת. ההורים הקיאו וגססו, ואולם עד הרגע האחרון ניסו להציל את ילדיהם באמצעות הנשמה מפה לפה". הציטוט הזה אינו לקוח מזיכרונותיו של ניצול ממחנה השמדה נאצי, אלא מעדות בת־זמננו שניתנה ע"י עריק צפון-קוריאני בשם קוון היוק בכתבת תחקיר של ה-BBC-

סרט תיעודי של ה-BBC בשם "[Access to Evil](#)" שודר לפני חודשים אחדים, וזעזע את העולם, ולזמן קצר גם את התקשורת הישראלית. עולות ממנו עדויות מחרידות על קיומם של מחנות ריכוז לאסירים פוליטיים, עינויים, הוצאות להורג וניסויים בבני-אדם בתאי גזים.

על-פי העדויות, 200,000 אסירים פוליטיים מרוכזים ב-12 מחנות ריכוז, כשבמחנה הגדול והידוע לשמצה מכולם – מחנה 22 – נמצאים 50,000 מהם. לא כל האסירים נחשבים מתנגדי משטר באופן ישיר: רבים מהם נעצרו גם בגלל הדעות המיוחסות לבני משפחתם, בעקבות הוראת הנשיא קים ז'ונג-איל לאסור קרובים – עד שלושה דורות – של מתנגדי משטר. כמו כן, חלק גדול מהעצורים הם נוצרים; ז'ונג-איל רואה בנצרות איום על שלטונו.

העריק שצוטט, קוון היוק, שימש כאחראי על המנהלה במחנה 22, ומאוחר יותר היה הנספח הצבאי בשגרירות צפון-קוריאה בבייג'ין. לאחר שערק לדרום-קוריאה, הוא מבקש לחשוף לעולם את המתרחש במחנה.

מנהיג צפון-קוריאה - קים ז'ונג-איל

עדותו מספקת גם פרטים טכניים על הניסויים הכימיים בבני-אדם: "תא הגזים אטום לחלוטין. רוחבו 3.5 מטרים, אורכו 3 מטרים וגובהו - 2.2 מטרים. צינור הזרקת הגזים עובר מעל לתא", סיפר, וצייר תרשימים מפורטים של התאים. "בדרך כלל הסוהרים נותנים לבני משפחה לעמוד שם יחד, אך מציבים אסירים בודדים בנפרד סביב הפינות. המדענים צופים בכל התהליך מלמעלה, דרך זכוכית". במחנה 22 העינויים הם עניין שבשגרה: "האסירים היו כמו חזירים או כלבים", אמר קוון; הסוהרים, מנגד, "עשו את זה כי הם נהנו מזה". כמי שמילא תפקיד בכיר

במחנה, מסביר קוון את תחושת השליחות שליוותה את ההוצאות להורג והניסויים בגז: "בזמנו הרגשתי שממש הגיע להם מוות כזה. המשטר גרם לנו להאמין כי כל הדברים הרעים שקרו לצפון-קוריאה היו באשמתם: העוני, הפילוג, הפיגור. אשקר אם אגיד שחשתי אהדה כלפי הילדים שמתו מוות כה כואב. בגלל החברה והמשטר שבהם חייתי אז הרגשתי רק שהם האויב. לא חשתי כל חמלה כלפיהם."

העדויות נאספות גם מאסירים-לשעבר. סון אוק-לי, שנכלאה במחנה למשך שבע שנים, סיפרה בתחקיר: "קצין ציווה עלי לבחור 50 אסירות בריאות. אז הושיט לי אחד השומרים סל מלא עלי כרוב ספוגים בנוזל לח. הוא הזהיר אותי לא לאכול ממנו, והורה לי לחלק אותו ל-50 הנשים. עשיתי זאת. כעבור זמן קצר שמעתי צעקות - הן כולן צרחו והקיאו דם. כל מי שאכלה מעלי הכרוב החלה לזעוק מכאב. זה היה גיהנום. כעבור פחות מ-20 דקות כולן מתו."

העדויות, שהתפרסמו גם ב"גרדיאן" הבריטי, מצביעות על הוצאות להורג ועינויים שיטתיים, לעיני מדענים בוחנים, ומתארות כיצד הרגו סוהרים תינוקות שנולדו לאסירות. חלק מהעריקים הצליחו להבריח מצפון-קוריאה מסמכים, המחזקים את העדויות על ניסויים כימיים ומצביעים על כך שאסירים הועברו למחנה כדי לשמש "שפני נסיונות" בניסויים הללו.

מהם המניעים העומדים מאחורי מפעל מדעי ורצחני כמחנה 22? [עדות חדשה התקבלה השבוע מפי מדען עריק](#), ד"ר קים, אשר לא רק צפה באופן פאסיבי אלא ערך הלכה למעשה ניסויים אלו. הראיון עימו שופך אור חדש על מימדי המפלצתיות של הממשל הצפון-קוריאני וכוונותיו: "מטרת המחקר הייתה לקבוע כמה זמן לוקח לאדם למות כאשר הוא נחשף לכמות נתונה של גז בנפח נתון. מכיוון שהניסוי היה לצרכים צבאיים, ביקשנו לברר כמה גז דרוש להשמיד את העיר סיאול". "ניסויים על גוף אנושי החלו עבורי משנת 1979", מספר קים. הוא מתאר את השפעת הרעל שעזר לפתח, "NP100" - תערובת של ציאניד ומרכיבים נוספים: "הרעל מיועד להרוג בני-אדם. ראשית מערכת העצבים המרכזית משתתקת, הדם מתחיל לקרוש, הלב חדל לפעום והפרעות נפשיות נצפות". לאורך הניסוי דיבבו המדענים את שפני-הניסוי האנושיים שלהם לדבר, על-מנת לבחון את מידת ההכרה שלהם: "השאלה שלי הייתה 'האם אתה רעב?'. הקורבן ענה לחוקרים האחרים. כשהגיע זמן השאלה שלי כבר לא יכול היה לענות. צפינו בו גוסס. לראשון לקח שלוש וחצי שעות למות. לקורבן השני שעתיים וחצי". עדותו של קים דומה להפליא לזו של קוון היוק, עימו לא היה בקשר ולא תיאם עדויות.

מן ההגינות לומר שמדובר במספר מועט בלבד של עדויות, וקיימת עמימות רבה לגבי הנעשה בצפון-קוריאה בכלל ובמחנות בפרט, אולם יהיה זה אף נאות לציין שצפון-קוריאה הינה אחת המדינות המסוגרות ביותר בעולם, כמעט ללא קשרים דיפלומטיים עם מדינות אחרות, ללא גישה חופשית לאינטרנט או למבקרים זרים, מדינה המרחימה ומפגינה תוקפנות כלפי מרבית העולם המערבי, וכל פיסת מידע ממנה היא יקרת-מציאות.

כרזת תעמולה צפון-קוריאנית

ברחבי העולם קמו וקמות קבוצות מחאה הקוראות לממשלות העולם להתערב בנעשה בצפון-קוריאה. מפגינים צעדו אל גבעת הקפיטול וכבלו את עצמם מול מוזיאון השואה בווישינגטון. בקונגרס האמריקאי נערך שימוע ומתן עדות של עריקים ואסירים צפון-קוריאנים. כך דברי הסנטור ג'ון ברוונבק: "למדנו על הטרגדיות הקשות של זכויות האדם במאה ה-20: השואה, שדות הקטל בקמבודיה, רצח העם ברואנדה, הם רק מקצתם. אנו מבקרים את בני אותם תקופות, "מדוע לא עשיתם יותר? מדוע לא פעלתם?", הדורות הבאים יפנו כלפינו את אותן השאלות, זה הזמן שלנו לפעול."

מכון ויזנטל פרסם גינוי חריף ודרש מהאו"ם להכניס פיקוח בינלאומי לצפון-קוריאה: "גם אם רק חלק מן הטענות נכונות, הרי שהעולם אינו ניצב עוד בפני 'ציר-הרשע' כי אם בפני עצם שורשו של הרשע. פשעי הימים הנאצים הינם תזכורת בוטה לכך ששתיקה היא כהסכמה, ומעשים ברבריים שכולו בידי מדינה מחייבים פעולה" כדברי הרב אברהם קופר.

גם יו"ר "יד ושם", אבנר שלו, פנה למזכ"ל האו"ם, קופי ענאן, במכתב חריף בו הוא כותב: "...למרות שהנסיבות, ההיקף וההקשר שונים לגמרי, קשה שלא להיזכר בברבריות הנאצית, כאשר חיילים בצפון-קוריאה צופים במשפחה שלמה נחנקת למוות בתאי גזים שקופים ... האו"ם, שהוקם בצילם של מלחמת העולם השנייה והשואה, הוא בראש ובראשונה ארגון בינלאומי שתפקידו להגן על זכויות אדם, וכמי שעומד בראשו חובתך לקיים חקירה מלאה בנוגע להפרות זכויות אדם הנעשות במדינה החברה באו"ם – צפון-קוריאה."

אולם אולי המעניינת והרלוונטית ביותר עבור הקורא הישראלי היא ההתארגנות הישראלית של "[הוועד היהודי-ישראלי נגד תאי הגזים בצפון-קוריאה](#)". הוועד הוא ארגון התנדבותי, תוצר שיתוף הפעולה של תנועות נוער ואנשים פרטיים, שמסרב להניח לנושא זוועות צפון-קוריאה להישכח מסדר היום. אתר הוועד מלקט כתבות, מאמרים וקישורים בנושא, ומזמין כל הרוצה בכך לקחת חלק בפעילות המחאה. פעילות זו כללה עד כה שלוש הפגנות שסוקרו (בצמצום) על-ידי התקשורת, עצומה המונה כ-10,000 חתימות אשר הוגשה לכנסת ולפקיד בכיר במשרד-החוץ האמון על אזור מזרח-אסיה.

ערב יום השואה, הפגנה בירושלים. מניפים כרזות ומחתימים על עצומה (באדיבות איתי רז)

דיון במליאת הכנסת

אחד ההישגים המכובדים ביותר של ועד המחאה הישראלי היה קיומו של [דיון דחוף במליאת הכנסת](#), לבקשת חברי הכנסת וילן, סלומינסקי ומלכיאור. לחברי הכנסת הוגשו על ידי הוועד עדויות כתובות לנעשה בצפון-קוריאה, כמו גם העצומה. המליאה, שכללה 16 ח"כים באותו זמן, הייתה תמימת דעים לגבי חומרת העדויות, אם אמנם נכונות הן, ובזה אחר זה נשאו חברי הכנסת דברים בגנות הרצח השיטתי בצפון-קוריאה. ח"כ מיכאל מלכיאור: "לא מזמן ישבתי עם כמה אנשים וראינו בטלוויזיה את הדברים המזעזעים, והאנשים שישבו שם אמרו: זה כאילו קורה עוד פעם, ושוב העולם שותק. אמרתי לאנשים: עם כל הכבוד, אנחנו עכשיו העולם". בתום הדיון הצביעה המליאה פה-אחד להעביר את הנושא לטיפול של ועדת חוץ ובטחון, והטיפול בנושא עדיין לא נשלם.

להלן נוסח הצעת החלטה למליאת הכנסת שהגיש חבר הכנסת אבשלום וילן:

לנוכח הידיעות בדבר רצח אסירים פוליטיים ומשפחותיהם בתאי גזים בצפון-קוריאה; על בסיס החלטתה של הוועדה לזכויות אדם של האו"ם, ונוכח הרקורד המוכח של צפון-קוריאה המתועב ביותר הקיים כיום, הכנסת קובעת שמדינת ישראל והעם היהודי אינם רשאים לשתוק ולעמוד מנגד כאשר נשמע צמד המילים "תאי גזים", שישים שנה לאחר שחרור מחנה אושוויץ. הכנסת מוקיעה את מעשי הזוועה המתרחשים מזה שנים בצפון-קוריאה ואשר מהם נפגעו ונפגעים בין מאות אלפי למיליוני בני אדם: מחנות מאסר המוניים, עבודות כפייה, הרעבה רחבה ושיטתית, זנות, והפלות בכפייה, עינויים כשיטה ורצח אסירים, כולל של ילדים. הכנסת קוראת לנשיא המדינה ולממשלה לשבור את שתיקתם בנושא, להקים קול זעקה, להפעיל את המערכת הדפלומטית של המדינה, לצרף למאבק גם את התפוצה היהודית, ולגייס את הקהילה הבינלאומית במטרה לכפות על צפון-קוריאה פתיחת מחנות המאסר לפיקוח בינלאומי. הכנסת מטילה על יושב-ראש הכנסת ועל בעלי תפקידים נוספים במשכן להפעיל את מערכת הקשרים הבינ-פרלמנטריים של הכנסת כדי לגייס פרלמנטים נוספים למאבק. אנו מציעים להעביר את הנושא לדיון מפורט בוועדת החוץ והבטחון, אליו יוזמנו אנשי משרד החוץ, כדי לעקוב אחר הפעילות בנושא.

אדישות, ספקות והחובה המוסרית

עד כה סקרתי את הנושא באופן ענייני, אולם ברצוני לסיים בנימה אישית יותר:

התקשורת בארץ שותקת. כל האמור לעיל אינו "אייטם" ואינו מעניין את הכתבים בארץ (ע"ע דברי ח"כ וילן בפרוטוקול המליאה). גם משיחות אקראיות עם ישראלים, למשל עוברים ושבים בעת אחת ההפגנות, ניכר כי הדבר באמת שאינו מטריד את חלק מן השומעים – "כבר אין צרות בארץ?" הם שואלים וממשיכים בדרכם. ובכן, יש צרות בארץ, ותמיד יהיו, אולם לעולם יהיה ניתן לתרץ את אי העשייה למען תיקון רעה אחת בעצם קיומה של רעה אחרת. ורעה זו, אם אמנם נכונות העדויות, הינה ממש בלתי נסבלת.

ואולם גם למזדעזעים מן הדיווחים הספורים ממחנה 22 ישנן סיבות לאי-פעולה. אנו עשויים להתקף בספק. האומנם רוצחים בשיטתיות ובעינויים אלפי בני-אדם בצפון-קוריאה? האם מיעוט הנתונים שבידינו מצדיק קריאת תיגר על מדינה אחרת? על בשרנו למדנו כמה התקשורת העולמית שקרית לגבי המתרחש בארצנו, ועד כמה שקרית התקשורת האמריקאית בנוגע למתרחש בעיראק ובאפגניסטן. בכל זאת, האם נעיז להחריש?

אין בחוסר-ודאות זה כדי לתרץ אי נקיפת אצבע, וניתן להתגבר עליו. הגופים שקמו למחות כנגד צפון-קוריאה אינם מתיימרים לקבוע מה באמת קורה בצפון-קוריאה. בקשתם צנועה יותר, מושגת יותר, וחפה מכל ספק – לדרוש הכנסת פיקוח בינלאומי אל אותם מחנות, והלוואי והכל סיפורי כזב.

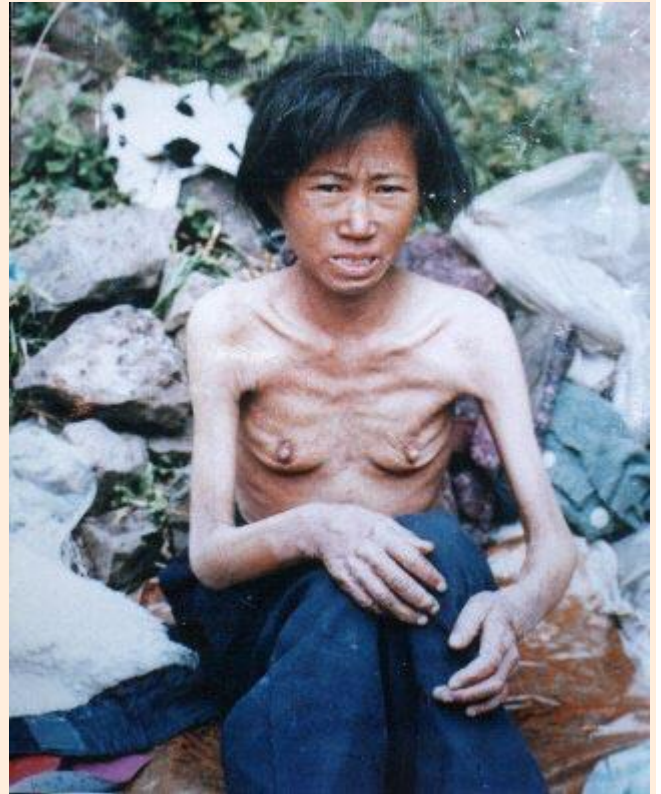
אמנם אנו בסך הכל אזרחיה הקטנים של מדינה קטנה במזרח-התיכון, וצפון-קוריאה לא תמהר להתייחס אלינו אף אם נהיה חמושים בגינויים הרשמיים של כל מדינות העולם, אך זוהי חובתנו המוסרית לעשות מעשה.

ומה ניתן לעשות? יותר ממה שעשו למעננו אוסטרליה, ארגנטינה, קנדה, ארה"ב, דרום-אפריקה, אירלנד, פורטוגל וברזיל במלחמת העולם השנייה. קודם כל לדבר על זה, לספר לאנשים מסביב, להתכתב, לא להניח לנושא לצלול לתהומות השתיקה. די בכך שכל אחד מאיתנו יביא את הזוועות האפשריות הללו לתשומת ליבם של עוד מספר אנשים, וכבר עשינו מעשה. נתנו לאותם אנשים הזדמנות גם כן לפעול, גאלנו אותם מהבורות לנושא. ומה הלאה? אפשר ורצוי [לחתום על העצומה](#), ואם מעוניינים, גם להחתים גם אחרים. אפשר לשלוח פנייה ושאלה אל נבחרי הציבור שלנו, או מכתב למערכת עיתון. כל אחד וכל מעשה הוא אור קטן.

כישראלים, שמדינתם נוסדה על אודיה העשנים של השואה, כיהודים, כבני אדם בעלי מצפון, לא נוכל להחריש ולשתוק לנוכח האפשרות כי משהו מן העדויות אמת הוא. גם ממחנות-ההשמדה באירופה נמלטו בני המזל הבודדים רק כדי שדיווחיהם יפלו על אוזניים ערלות, אוזניים שביקשו זמן לאמת כשזמנם של סבינו וסבותינו נחרץ מדקה לדקה.

עלינו לעשות, ולו למען מצפוננו, כדי שנוכל להישיר מבט לראי ולילד שלנו שישאל בעתיד מה עשינו.

פליטה צפון-קוריאנית שמתה יומיים לאחר שנמלטה לסין (צילום: באדיבות ג'יין צ'אנג)

עצרת מחאה בווישינגטון מול מוזיאון השואה (התמונה באדיבות nkzone.org)